

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної теорії і суспільних наук

«ПОГОДЖЕНО»

В. о. декана інженерно-
енергетичного факультету

« 20 » 06 2022 р.

К.М. Горбунова

2022 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Д. В. Бабенко

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»

освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти

«Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти за спеціальністю

141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

галузі знань 14 Електрична інженерія

Кваліфікація: молодший бакалавр з електроенергетики,
електротехніки та електромеханіки 2022 - 2023 навчальний рік

Освітній ступінь – молодший бакалавр

Галузь знань - 14 «Електрична інженерія»

Спеціальність - 141 «Електроенергетика, електротехніка
та електромеханіка»

Мова викладання - українська

Миколаїв

2022

Робоча програма відповідає меті та особливостям освітньо-професійної програми «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» Початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти за спеціальністю 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка галузі знань 14 Електрична інженерія, затвердженої вченою радою Миколаївського національного аграрного університету (№ 7 від «23» лютого 2021 р.)

Розробник програми: Зінченко Андрій Ігорович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри економічної теорії і суспільних наук протокол №10 від 14.06.2022 року.

Завідувач кафедри
д.е.н, доцент

Довгаль О.В.

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 11 від 20.06.2022 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Чебан Ю.Ю.

1. Анотація

Основними принципами викладання та вивчення «Основи економічної теорії» є пізнання закономірностей формування та розвитку економічної системи суспільства, отримання теоретичних знань про специфіку функціонування виробничих відносин, а також особливості їх використання у господарській практиці.

Предмет «Основи економічної теорії» покликаний сформувати свідомість здобувачів вищої освіти, пояснювати основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем, економічні відносини, господарський механізм і дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених ресурсів.

Головне завдання «Основ економічної теорії» як дисципліни - надати здобувачам необхідні теоретичні знання основ економічної системи суспільства; ознайомити їх з основними досягненнями науковців світу в сфері розробки глобальних економічних проблем сучасності; навчити здобувачів аналізувати явища і процеси, що спостерігаються у народному господарстві країни.

Annotation

The basic principles of teaching and learning «Principles of Economic Theory» is cognition of regularities of formation and development of the economic system of society, getting theoretical knowledge about the specifics of functioning of labour relations, as well as about the peculiarities of their use in business practice.

For «Principles of Economic Theory» was intended to shape the consciousness of higher education applicants, explain the basic economic categories, economic laws and principles of functioning economic systems, economic relations, economic mechanism and people's actions aimed at the effective management in resource-limited settings.

The main task of «Principles of Economic Theory» as a discipline to enable applicants to higher education the necessary theoretical knowledge of the foundations of the economic system of society; familiarize them with the main achievements of the scientists of the world in the development of global economic issues of the day; teach students to analyze the phenomena and processes occurring in the economy of the country.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Освітній ступінь – Молодший бакалавр

Галузь знань – 14 «Електрична інженерія»

Спеціальність – 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Мова викладання – українська

Обов'язкова (вибіркова) компонента – **вибіркова**

Семестр – 4

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість модулів – 1

Кількість змістових модулів – 5

Загальна кількість годин – 90 год.

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

лекції – 18 год. / 0,6 кредит ECTS

практичні заняття – 18 год. / 0,6 ECTS

самостійна робота – 54 год. / 1,8 кредит ECTS

Форма підсумкового контрольного заходу – залік

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням побажань та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників освітньо-професійної програми «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Якісні зміни до робочої програми:

У 2022 р. порівняно з 2021 р. – розширення можливостей проведення самостійних досліджень з використанням сучасних цифрових технологій, збільшення для цього обсягів самостійної роботи здобувачів вищої освіти на підготовку презентацій, доповідей.

Підстава: зміни ОПП, результати опитування здобувачів вищої освіти.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо власної життєвої, загалом громадянської позиції.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через систему Moodle. лекційний матеріал, практичні завдання, мультимедійні презентації, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів;

- аудіо та відео повідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;

- спілкування через електронну пошту (aizinchenko@mnau.edu.ua) телефонний зв'язок та зв'язок через соціальні мережі;

- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються під час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи опитування, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій, методи контролю та самоконтролю (словниковий диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unichек.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів.

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-практичні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти.

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання.

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам, формування навичок і вміння аналізувати реальні економічні процеси й приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є:

- надати здобувачам необхідні теоретичні знання основ економічної системи суспільства;

- ознайомити їх з основними досягненнями науковців світу в сфері розробки глобальних економічних проблем сучасності;

- виробити у здобувачів відповідний світогляд відносно сучасних економічних явищ і процесів;

- навчити здобувачів аналізувати явища і процеси, що спостерігаються у народно-господарській практиці, і робити відповідні висновки;

- показати здобувачам можливості практичного творчого використання набутих знань.

Об'єктом дослідження є економічна система (певна сукупність механізмів або інститутів функціонування й розвитку національної економіки).

Предмет основ економічної теорії — виробничі відносини між людьми (або їх дії) у процесі праці, безпосереднього виробництва товарів і послуг, а також у сфері їх обміну, розподілу та споживання.

Результати навчання:

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен знати:

- загальнотеоретичні положення, що характеризують сутність, функціонування і розвиток економічної системи суспільства;

- принципи і умови функціонування ринкової економіки;

- особливості дії економічних законів в умовах ринкової економіки;

- моделі функціонування підприємств на комерційних засадах;

- закономірності розвитку національної економіки в сучасних умовах;

- сучасні особливості і перспективи розвитку світового господарства.

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен вміти:

- вільно орієнтуватися у теоретичному матеріалі курсу;
- самостійно аналізувати сучасні економічні процеси;
- реально і творчо оцінювати економічну ситуацію, що склалася в нашій країні;
- визначити перспективи подальшого економічного розвитку.

Здобувачі вищої освіти повинні оволодіти таким переліком компетентностей:

Інк: Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі електроенергетики, електротехніки та електромеханіки або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних знань, практичних навичок та фахових кваліфікацій електричної інженерії.

ЗК01. Здатність вчитися, здобувати, застосовувати нові знання, уміння та навички для професійного та особистісного розвитку.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК01. Здатність вирішувати практичні навички з використанням основ теорії та методів фундаментальних дисциплін.

ФК09. Здатність орієнтуватися у виборі заходів з підвищення рівня енергоефективності електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного устаткування та визначенні техніко- економічних показників запропонованих рішень.

ПРН1 Отримувати і застосовувати нові знання, уміння, навички для професійного та особистісного розвитку.

ПРН9 Уміти застосовувати основи теорії технічних та природничих наук при вирішенні задач електричної інженерії.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

До дисциплін, які мають бути вивчені раніше, та надавати можливість розпочати навчання за дисципліною «Основи економічної теорії», можна віднести :

- «Філософію», яка належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, що є людиною, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього. У свою чергу, знання дисципліни «Філософія» є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

- «Історію України», «Історію Української культури», які надають майбутнім фахівцям системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських і національних цінностей у світлі історичних подій. Навчають рухатись у просторі ідей, фактів, понять, допомагає виробити цілісний погляд на світ, формувати повноцінного громадянина в умовах розбудови незалежної України, формувати функціональні, мотиваційні та соціальні компетентності, виходячи з понять Батьківщина, самовираження, права і свободи людини, держава, громадянин, людина, сім'я тощо. Головними завданнями є: формування історично-національного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу і місця соціальних відносин в ньому; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

Вивчення дисциплін певною мірою пов'язане зі знаннями гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією як кросдисциплінарного елемента економічної теорії.

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин			Разом
№	назва	№	назва	ЛК	ПЗ	СР	
1.	Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку суспільства	1.	Предмет і метод економічної теорії	0,25	0,25	1	2,5
		2.	Суспільне виробництво, його фактори і результати. Відтворення.	0,25	0,25	2	2,5
		3.	Власність і її форми.	0,5	0,5	2	3
		4.	Товарне виробництво.	0,5	0,5	4	5
		5.	Гроші та їх функції. Грошовий обіг.	0,5	0,5	4	5
		Разом за змістовим модулем 1			2	2	14
2.	Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки	1.	Ринок і механізм його функціонування. Конкуренція та монополія в ринковій економіці.	2	2	4	8
		2.	Ринкова інфраструктура	2	2	4	8
		Разом за змістовим модулем 2			4	4	8
3.	Змістовий модуль 3. Підприємств о в системі ринкових відносин	1.	Економічні основи функціонування підприємства. Підприємництво.	1	1	4	6
		2.	Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі.	2	2	4	8
		3.	Трудові відносини і заробітна плата. Доходи населення.	1	1	4	6
		Разом за змістовим модулем 3			4	4	12
4.	Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення та механізм його функціонування	1.	Суспільне відтворення та його циклічність.	2	2	4	8
		2.	Фінансова система суспільства. Державний бюджет.	1	1	4	6
		3.	Державне регулювання ринкової економіки	1	1	4	6
		Разом за змістовим модулем 4			4	4	12
5.	Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство	1.	Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин.	2	2	4	8
		2.	Міжнародна економічна інтеграція та її розвиток в сучасних умовах. Економічні аспекти глобальних проблем	2	2	4	8
		Разом за змістовим модулем 5			4	4	8
Всього годин по навчальній дисципліні				18	18	54	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модулю	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку суспільства	18	0,6	20
Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки	16	0,53	17,7
Змістовий модуль 3. Підприємство в системі ринкових відносин	20	0,66	22
Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення та механізм його функціонування	20	0,66	22
Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство	16	0,6	17,7
Всього	90	3,0	100,00

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модулю	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку суспільства	18	1-2
Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки	16	3-4
Змістовий модуль 3. Підприємство в системі ринкових відносин	20	5-8
Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення та механізм його функціонування	20	9-12
Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство	16	13-15
ВСЬОГО	90	X

7.3 ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Лекції традиційні з елементами диспуту, з використанням мультимедійного обладнання для презентації.

Змістовий модуль I. Загальні основи економічного розвитку суспільства

ТЕМА 1. Предмет і метод економічної теорії.

Економічна теорія як суспільна наука. Процес виробництва матеріальних благ. Продуктивні сили суспільства. Виробничі відносини. Спосіб виробництва.

Предмет економічної теорії. Система виробничих відносин. Економічні закони. Виникнення економічної теорії та основні етапи її розвитку.

Функції економічної теорії.

Методи пізнання економічних явищ і процесів. Наукові абстракції. Економічні категорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія і економічна політика.

Key words : economic theory, economic laws, material goods, market relations, resources, method

ТЕМА 2. Суспільне виробництво, його фактори та результати. Відтворення.

Суспільне виробництво та його структура. Матеріальне виробництво. Нематеріальне виробництво. Сфера послуг.

Основні фактори виробництва. Економічна сутність суспільного та особистого факторів виробництва. Природний та екологічний фактори виробництва.

Потреби суспільства. Види потреб. Ресурси суспільства. Раціональне використання обмежених ресурсів. Крива виробничих можливостей.

Результати суспільного виробництва:

Сукупний суспільний продукт та його форми.

Ефективність виробництва, її форми та критерії.

Поняття відтворення та його види.

Key words : production, distribution, exchange, consumption, funds, gross product, national wealth

ТЕМА 3. Власність та її форми.

Поняття власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Місце власності в економічній системі. Поняття економічної системи. Історія розвитку економічних систем. Типи економічних систем. Еволюція відносин власності.

Форми власності в Україні. Закон України «Про власність».

Реалізація відносин власності. Економічні та соціальні форми реалізації власності.

Економічні інтереси та їх система. Сутність економічних інтересів. Інтереси регіонів. Характерні риси економічних інтересів. Єдність та суперечності економічних інтересів.

Роздержавлення і приватизація об'єктів власності. Необхідність роздержавлення і приватизації. Форми роздержавлення. Рівні приватизації.

Key words : ownership, assignment, possession, alienation, types of relations, objects of ownership, subjects of ownership

ТЕМА 4. Товарне виробництво.

Поняття товарного виробництва, його характерні риси та умови виникнення. Види товарного виробництва. Порівняльна характеристика простого та капіталістичного товарного виробництва.

Товар та його властивості. Сутність споживчої вартості і вартості. Характеристика мінової вартості . Двоїтий характер праці, втіленої в товарі.

Основна суперечність простого і капіталістичного товарного виробництва. Закон вартості. Індивідуальні затрати праці. Суспільно-необхідні витрати праці. Функції закону вартості в суспільному виробництві.

Key words : commodity production, service, cost, consumer value, simple labor, complex labor, the theory of "factors of production"

ТЕМА 5. Гроші та їх функції. Грошовий обіг.

Форма вартості та її розвиток. Виникнення грошей. Функції грошей. Види грошей. Вартість та ціна. Масштаб цін. Валютний курс. Сучасне трактування сутності грошей.

Закон грошового обігу. Кількісне відображення даного закону. Можливості використання загального закону грошового обігу в різних економічних системах.

Інфляція. Вплив інфляції на економічні процеси. Причини інфляції та її види. Шляхи зниження інфляції.

Key words : bimetallism, currency, currency parity, exchange rate, bill, money, cash

Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки

ТЕМА 6. Ринок і механізм його функціонування. Конкуренція і монополія в ринковій економіці.

Поняття ринку та його характерні риси. Місце ринку в відтворювальному процесі. Функції ринку. Об'єкти та суб'єкти ринку. Необхідність переходу України до ринкової економіки. Умови переходу до

ринку.

Структура ринку. Ринок засобів виробництва. Ринок праці та центри зайнятості. Ринок науково-технічної продукції. Фінансовий ринок та ринок цінних паперів.

Ціна і ціноутворення в ринковій економіці. Роль ціни в ринковій економіці. Функції цін. Фактори ціноутворення. Система цін в економіці України. Суб'єкти встановлення ціни.

Поняття ринкового механізму. Сутність економічних законів попиту і пропозиції. Ціна рівноваги та її дотримання.

Маркетинг.

Поняття конкуренції та її роль в ринковій економіці. Форми конкуренції. Методи конкуренції.

Поняття монополізму. Вплив монополізму на економічні процеси. Монополістичні утворення в країнах розвинутої ринкової економіки та їх сутність. Форми монополістичної конкуренції. Монополізм в економіці України. Монополістичні утворення. Антимонопольна політика уряду України.

Key words : market, market mechanism, market equilibrium, market situation, competition, monopolization, antimonopoly policy

ТЕМА 7. Ринкова інфраструктура.

Поняття та функції ринкової інфраструктури в економіці.

Біржі, їх місце та роль в інфраструктурі ринку.

Товарні біржі : класифікація, принципи діяльності і особливості функціонування.

Ринок цінних паперів. Фондова біржа. Види цінних паперів. Механізм біржової торгівлі цінними паперами.

Валютна біржа і її функції.

Формування та сучасний стан ринкової інфраструктури України.

Кредит та його функції. Кредитні відносини та їх види. Форми кредиту. Принципи кредитування.

Банки, їх сутність. Види банківських операцій.

Банківська система України та її структура.

Небанківські фінансові установи.

Key words : auction, fair, commodity exchange, stock exchange, broker, dealer, bank, banking system

Змістовий модуль 3. Підприємство в системі ринкових відносин

ТЕМА 8. Економічні основи функціонування підприємства. Підприємництво.

Соціально-економічна характеристика підприємства в умовах ринкової економіки.

Види підприємств, об'єднання підприємств, особливості їх функціонування. Малі підприємства і їх роль в суспільному виробництві.

Суть підприємництва та умови його існування.

Види підприємництва.

Особливості розвитку підприємництва в Україні.

Соціально-економічний зміст поняття «капітал»

Виробничі фонди підприємства як економічна категорія. Три функціональні форми кругообороту фондів.

Структура виробничих фондів.

Особливості обороту основних фондів. Фізичний і моральний знос основних фондів. Амортизація. Показники ефективності використання фондів підприємства.

Витрати виробництва на рівні суспільства і на рівні підприємства. Собівартість продукції та її види. Фактори зниження собівартості продукції.

Прибуток і його функції. Рентабельність виробництва. Органічна будова капіталу.

Key words : association, depreciation, bankruptcy, gross income, expenses, consortiums, corporations

ТЕМА 9. Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі економіки.

Аграрна сфера виробництва та її особливості.

Земля як головний засіб виробництва в сільському господарстві. Взаємодія природних та економічних факторів у сільськогосподарському виробництві.

Аграрні відносини. Суб'єкти та об'єкти аграрних відносин. Форми власності на землю та форми землекористування.

Форми господарювання в сільськогосподарському виробництві. Аграрні реформи на Україні та їх наслідки.

Агропромислова інтеграція, її передумови, форми. Агропромисловий комплекс, його структура та функції.

Рентні відносини. Земельна рента та її види. Ціна землі.

Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності в сільськогосподарському виробництві.

Агробізнес як складова частина підприємництва.

Основні елементи механізму агробізнесу.

Державне регулювання підприємництва в аграрному секторі.

Keywords: land, agrarian relations, forms of management, agro-industrial integration, rent relations, agribusiness

ТЕМА 10. Трудові відносини і заробітна плата. Доходи населення.

Робоча сила як товар. Ринок праці. Проблема зайнятості. Розподільчі відносини як фаза відтворення.

Формування доходів населення та їх структура.

Заробітна плата, її суть. Форми заробітної плати. Системи заробітної плати.

Інші доходи від трудової та підприємницької діяльності.

Доходи від власності, та їх форми.

Доходи із суспільних фондів споживання та їх структура.

Keywords: labor force, labor market, employment problem, wages, income

Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення і механізм його функціонування

ТЕМА 11. Суспільне відтворення і його циклічність.

Суть суспільного відтворення і його основні риси. Взаємозв'язок індивідуального і суспільного відтворення.

Результати суспільного відтворення. Сукупний суспільний продукт і методи його обчислення. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт. Національне багатство.

Національний дохід, його суть, джерела, фактори зростання. Стадії руху національного доходу.

Проблема реалізації сукупного суспільного продукту. Основні пропорції суспільного відтворення.

Економічне зростання; його типи. Теорії економічного зростання.

Нагромадження як матеріальна основа розширеного відтворення. Види нагромадження. Джерела нагромадження.

Теорії зайнятості та безробіття, форми безробіття. Безробіття як макроекономічна проблема. Закон Оукена.

Циклічність суспільного відтворення. Види циклів. Теорії економічних циклів. Зовнішні та внутрішні фактори циклу. Економічні кризи. К. Маркс, М.Туган – Барановський, М Кондратьєв, У. Мітчелл, П. Самуельсон про циклічний характер економіки. Суть, форми виявлення економічної кризи в Україні та в постсоціалістичних країнах.

Keywords: Social reproduction, cyclicity, aggregate product, national wealth, accumulation, economic crises

ТЕМА 12. Фінансова система суспільства. Державний бюджет. Суть і функції фінансів. Фінансова система суспільства та її структура.

Централізовані та децентралізовані фінанси.

Державний бюджет. Доходи та витрати державного бюджету. Дефіцит державного бюджету та причини його виникнення. Шляхи подолання бюджетного дефіциту.

Місцевий бюджет, джерела його формування та напрямки використання.

Податкова система та її функції. Види податків.

Принципи та методи оподаткування.

Особливості податкової системи України.

Keywords: financial system, state budget, decentralized finance, tax system, principles and methods of taxation, deficit

ТЕМА 13. Державне регулювання ринкової економіки.

Історичні передумови та еволюція державного регулювання економіки. Економічні функції держави. Основні форми і методи державного регулювання економіки.

Моделі державного регулювання ринкової економіки. Кейнсіанська і неокейнсіанська моделі регулювання економіки. Монетаристське трактування економічної ролі держави.

Основні види економічної політики держави. Участь держави у національному виробництві. Структурна і інвестиційна політика. Бюджетна, податкова і кредитно-грошова політика. Соціальна політика. Антиінфляційна політика держави.

Keywords: state regulation, economic functions of the state, models of state regulation, types of economic policy, investment policy, social policy

Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство

ТЕМА 14. Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин.

Поняття світового господарства та об'єктивні передумови його виникнення. Міжнародний поділ праці і його форми. Інтернаціоналізація виробництва і капіталу. Інтернаціоналізація господарського життя.

Етапи розвитку світового господарства. Структура сучасного світового господарства.

Нерівномірність сучасного економічного розвитку країн світу. Основні центри економічного суперництва в світі..

Основні форми міжнародних економічних відносин. Зовнішня торгівля.

Вивіз капіталу та його форми. Науково-технічне співробітництво.

Міжнародна міграція робочої сили. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна валютна система і особливості її функціонування. Міжнародні економічні організації.

Keywords: world economy, international division of labor, internationalization, centers of economic rivalry, export of capital, international monetary system

ТЕМА 15. Міжнародна економічна інтеграція та її розвиток в сучасних умовах. Економічні аспекти глобальних проблем.

Суть міжнародної економічної інтеграції і її причини. Фактори, що впливають на розвиток інтеграційних процесів.

Ступені розвитку міжнародної економічної інтеграції.

Сучасні інтеграційні угруповання в світі. Створення єдиного європейського економічного простору.

Проблема інтеграції України у світове господарство.

Глобальні проблеми в сучасному світі та причини їх виникнення. Характерні риси глобальних проблем сучасності.

Види глобальних проблем.

Об'єктивна необхідність і основні форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Keywords: international economic integration, global issues, international cooperation.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль I. Загальні основи економічного розвитку суспільства

ПЛАН ЛК № 1. Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

1.1 Матеріальне виробництво — основа життя людського суспільства. Процес праці та його елементи.

1.2 Продуктивні сили та виробничі відносини.

1.3 Предмет економічної теорії, економічні відносини та їх система.

1.4 Методи і функції економічної теорії. Економічні закони і їх система.

ПЛАН ЛК № 2. Тема 2. Суспільне виробництво, його фактори та результати /2 год./

2.1 Суспільне виробництво: основні фактори та його структура.

2.2 Результати суспільного виробництва. Сукупний суспільний продукт та його форми.

ПЛАН ЛК № 3. Тема 3. Власність та її форми.

3.1 Економічний зміст власності. Типи, види й форми власності

3.2 Еволюція відносин власності. Функції власності.

3.3 Становлення відносин власності в Україні

ПЛАН ЛК № 4. Тема 4. Товарне виробництво.

4.1 Виникнення товарного виробництва

4.2 Товар і його властивості

4.3 Закон вартості та його функції

ПЛАН ЛК № 5. Тема 5. Гроші та їх функції. Грошовий обіг.

5.1 Виникнення і сутність грошей

5.2 Закони грошового обігу

5.3 Інфляція, її причини та соціально-економічні наслідки

Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки

ПЛАН ЛК № 6. Тема 6. Ринок і механізм його функціонування .

- 6.1 Поняття, функції і структура ринку*
- 6.2 Ринкова рівновага і механізм її досягнення*
- 6.3 Конкуренція і монополія*

ПЛАН ЛК № 7. Тема 7. Ринкова інфраструктура .

- 7.1 Поняття, суть і функції ринкової інфраструктури*
- 7.2 Види банків і їх діяльність. Банківська система України.*
- 7.3 Товарна біржа , її суть та види*
- 7.4 Фондова біржа. Біржа праці та її функції*

Змістовий модуль 3. Теоретичні проблеми мікроекономіки

ПЛАН ЛК № 8. Тема 8. Економічні основи функціонування підприємства. Підприємництво.

- 8.1 Підприємств і їх основні види*
- 8.2 Підприємництво , його умови та організаційні форми*
- 8.3 Економічні основи функціонування фірми (підприємства).*

Капітал як економічна категорія.

- 8.4 Кругооборот капіталу та його стадії.*
- 8.5 Витрати та доходи підприємства*

ПЛАН ЛК № 9. Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі економіки.

- 9.1 Сутність аграрних відносин. Форми власності на землю та форми господарювання в сільськогосподарському виробництві.*
- 9.2 Агропромислова інтеграція. Агропромисловий комплекс, його структура і функції.*
- 9.3 Рентні відносини. Земельна рента та її види. Ціна землі.*
- 9.4 Аграрна політика України на сучасному етапі.*

ПЛАН ЛК № 10. Тема 10. Доходи населення .

- 10.1 Види доходів населення та джерела їх формування*
- 10.2 Заробітна плата , її види , форми і системи*
- 10.3 Соціальна політика та її методи.*

Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення і механізм його функціонування

ПЛАН ЛК № 11. Тема 11. Суспільне відтворення і його циклічність .

- 11.1 Сутність суспільного відтворення. Сукупний суспільний продукт*

і методи його обчислення.

11.2 Проблема реалізації сукупного суспільного продукту. Основні пропорції суспільного відтворення.

11.3 Національний дохід і його джерела. Стадії руху національного доходу.

11.4 Циклічність суспільного відтворення. Види циклів. Особливості сучасних циклічних коливань в економіці.

ПЛАН ЛК № 12. Тема 12. Фінансово-кредитна система суспільства .

12.1 Суть і функції фінансів. Державний бюджет

12.2 Необхідність, суть та джерела кредиту

ПЛАН ЛК № 13. Тема 13. Державне регулювання ринкової економіки.

13.1 Необхідність і зміст державного втручання в економіку.

13.2 Основні форми економічної діяльності держави.

13.3 Моделі державного регулювання економіки

Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство

ПЛАН ЛК № 14. Тема 14. Світове господарство і система міжнародних економічних відносин .

14.1 Світове господарство та об'єктивні передумови його виникнення. Структура сучасного світового господарства.

14.2 Основні форми міжнародного співробітництва, їх взаємозв'язок.

14.3 Нерівномірність економічного розвитку країн світу. Основні центри економічного суперництва.

ПЛАН ЛК № 15. Тема 15. Міжнародна економічна інтеграція та її розвиток в сучасних умовах Економічні аспекти глобальних проблем.

15.1 Сутність міжнародної економічної інтеграції та її ступені.

15.2 Сучасні інтеграційні угруповання в світі та особливості їх діяльності.

15.3 Проблема інтеграції України у світове господарство. Глобальні проблеми сучасності, та шляхи їх розв'язання.

Перелік та план практичних занять

Практичні завдання з курсу «Основи економічної теорії» виконуються здобувачі вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладач, який веде практичні заняття, здійснює поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання практичних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці робочої програми.

З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку суспільства

ПЛАН ПЗ №1. Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Види робіт:

- 1.1 Обговорення питань по темі: предмет політичної економії та її функції, методи пізнання економічних явищ і процесів.
- 1.2 вибіркоче усне опитування
- 1.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ №1:

1. Матеріальне виробництво та його роль у розвитку суспільства.
2. Предмет політичної економії та її функції.
3. Економічні закони та їх класифікація.
4. Методи пізнання економічних явищ і процесів.

ПЛАН ПЗ № 2. Тема 2. Суспільне виробництво, його фактори та результати. Відтворення

- 2.1 Обговорення питань по темі: сутність суспільного виробництва та його структура, потреби та ресурси суспільства, сукупний суспільний продукт та його форми, відтворення та його типи.
- 2.2 вибіркоче усне опитування
- 2.3 Тестовий контроль до Теми 2.

Питання для опитування ПЗ № 2:

1. Сутність суспільного виробництва та його структура.
2. Соціально-економічна сутність речового та особистого факторів виробництва.

- 3. Потреби та ресурси суспільства*
- 4. Сукупний суспільний продукт та його форми.*
- 5. Відтворення та його типи.*

ПЛАН ПЗ № 3. Тема 3. Власність та її форми.

3.1 Обговорення питань по темі: економічний зміст власності. Типи, види й форми власності, економічні інтереси, їх система і характерні риси.

3.2 вибіркоче усне опитування

3.3 виконання практичних завдань

3.4 *Контрольна робота*

Питання для опитування ПЗ № 3:

- 1. Економічні системи , їх діалектика і типи.*
- 2. Сутність власності. Еволюція відносин власності.*
- 3. Економічні інтереси, їх система і характерні риси.*
- 4. Роздержавлення та приватизація, форми і методи.*

ПЛАН ПЗ № 4. Тема 4. Товарне виробництво.

4.1 Обговорення питань по темі: товарне виробництво, його характерні риси і умови виникнення, порівняльна характеристика простого і капіталістичного товарного виробництва, товар і його властивості, двоїстий характер праці, втіленої в товарі, закон вартості та його функції.

4.2 вибіркоче усне опитування

4.3 виконання практичних завдань

4.4 Тестовий контроль до Теми 4.

Питання для опитування ПЗ № 4:

- 1. Товарне виробництво, його характерні риси і умови виникнення.*
- 2. Порівняльна характеристика простого і капіталістичного товарного виробництва.*
- 3. Товар і його властивості.*
- 4. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі.*
- 5. Закон вартості та його функції.*

ПЛАН ПЗ №5. Тема 5. Гроші та їх функції. Грошовий обіг.

5.1 Обговорення питань по темі: форма вартості та її розвиток, функції грошей та їх зміст, грошовий обіг та його еволюція, інфляція, її види і причини. напрямки подолання інфляції на Україні.

5.2 вибіркоче усне опитування

5.3 виконання практичних завдань

5.4 підсумкова контрольна робота з 1 модуля (тести MOODLE)

Питання для опитування ПЗ №5:

- 1. Форма вартості та її розвиток.*
- 2. Функції грошей та їх зміст.*

3. *Грошовий обіг та його еволюція.*

4. *Інфляція, її види і причини. Напрямки подолання інфляції на Україні.*

Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки

ПЛАН ПЗ №6. Тема 6. Ринок та механізм його функціонування.

Конкуренція та монополія в ринковій економіці

6.1 Обговорення питань по темі: ринок та його функції, структура ринку, сутність економічних законів попиту і пропозиції, маркетинг, сутність конкуренції, її форми та методи, монополізм та його вплив на економічні процеси, антимонопольна політика уряду України.

6.2 вибіркоче усне опитування

6.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ № 6:

1. *Ринок та його функції. Структура ринку .*

2. *Сутність економічних законів попиту і пропозиції. Маркетинг.*

3. *Сутність конкуренції, її форми та методи.*

4. *Монополізм та його вплив на економічні процеси.*

5. *Антимонопольна політика уряду України.*

ПЛАН ПЗ № 7. Тема 7. Ринкова інфраструктура.

7.1 Обговорення питань по темі: інфраструктура ринку та її основні елементи, біржі, їх види і функції, кредит , його функції і форми, принципи кредитування, банки, їх види та функції, банківська система України і особливості її функціонування, небанківські фінансові установи.

7.2 вибіркоче усне опитування

7.3 виконання практичних завдань

7.2 підсумкова контрольна робота з 2 модуля (тести MOODLE)

Питання для опитування ПЗ № 7:

1. *Інфраструктура ринку та її основні елементи.*

2. *Біржі, їх види і функції*

3. *Кредит , його функції і форми. Принципи кредитування*

4. *Банки, їх види та функції. .Банківська система України і особливості її функціонування.*

5. *Небанківські фінансові установи.*

Змістовий модуль 3. Підприємство в системі ринкових відносин

ПЛАН ПЗ № 8. Тема 8. Економічні основи функціонування підприємства. Підприємництво

8.1 Обговорення питань по темі: підприємство – первинна ланка економіки, умови функціонування підприємства, види підприємств, об'єднання підприємств, підприємництво, його суть та умови існування,

види підприємництва, особливості розвитку підприємництва в Україні, капітал як економічна категорія товарного господарства, кругооборот капіталу і його стадії, оборот капіталу, основний і оборотний капітал, фізичний і моральний знос основних фондів, витрати виробництва та їх види, собівартість продукції і шляхи її зниження, прибуток і його функції, норма і маса прибутку.

8.2 вибіркоче усне опитування

8.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ № 8:

1. Підприємство – первинна ланка економіки.

2. Умови функціонування підприємства. Види підприємств. Об'єднання підприємств.

3. Підприємництво, його суть та умови існування. Види підприємництва. Особливості розвитку підприємництва в Україні.

4. Капітал як економічна категорія товарного господарства. Кругооборот капіталу і його стадії.

5. Оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Фізичний і моральний знос основних фондів.

6. Витрати виробництва та їх види. Собівартість продукції і шляхи її зниження.

7. Прибуток і його функції. Норма і маса прибутку.

ПЛАН ПЗ №9. Тема 9. Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі економіки.

9.1 Обговорення питань по темі: сутність аграрних відносин. Форми власності на землю та форми господарювання в сільськогосподарському виробництві, агропромислова інтеграція, агропромисловий комплекс, його структура і функції, рентні відносини, земельна рента та її види, ціна землі, аграрна політика України на сучасному етапі.

9.2 вибіркоче усне опитування

9.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ № 9:

1. Сутність аграрних відносин. Форми власності на землю та форми господарювання в сільськогосподарському виробництві.

2. Агропромислова інтеграція. Агропромисловий комплекс, його структура і функції.

3. Рентні відносини. Земельна рента та її види. Ціна землі.

4. Аграрна політика України на сучасному етапі.

ПЛАН ПЗ № 10. Тема 10. Трудові відносини і заробітна плата. Доходи населення.

10.1 Обговорення питань по темі: робоча сила як товар, ринок праці, доходи населення, їх види та джерела формування, заробітна плата, її

суть, форми та системи, доходи від власності та їх види, суспільні фонди споживання та їх зміст.

10.2 вибіркове усне опитування

10.3 виконання практичних завдань

10.4 підсумкова контрольна робота з 3 модуля (тести MOODLE)

Питання для опитування ПЗ № 10:

1. Робоча сила як товар. Ринок праці

2. Доходи населення, їх види та джерела формування.

3. Заробітна плата, її суть, форми та системи.

4. Доходи від власності та їх види.

5. Суспільні фонди споживання та їх зміст.

Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення і механізм його функціонування

ПЛАН ПЗ №11. Тема 11. Суспільне відтворення і його циклічність.

11.1 Обговорення питань по темі: сутність суспільного відтворення. Сукупний суспільний продукт і методи його обчислення, проблема реалізації сукупного суспільного продукту. Основні пропорції суспільного відтворення, національний дохід і його джерела, стадії руху національного доходу, циклічність суспільного відтворення, види циклів, особливості сучасних циклічних коливань в економіці.

11.2 вибіркове усне опитування

11.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ № 11:

1. Сутність суспільного відтворення. Сукупний суспільний продукт і методи його обчислення.

2. Проблема реалізації сукупного суспільного продукту. Основні пропорції суспільного відтворення.

3. Національний дохід і його джерела. Стадії руху національного доходу.

4. Циклічність суспільного відтворення. Види циклів. Особливості сучасних циклічних коливань в економіці.

ПЛАН ПЗ №12. Тема 12. Фінансова система суспільства. Державний бюджет.

12.1 Обговорення питань по темі: суть і функції фінансів, фінансова система суспільства і її структура, державний і місцевий бюджет, проблема дефіциту державного бюджету та шляхи її розв'язання, податкова система та її структура. принципи і методи оподаткування, особливості податкової системи України.

12.2 вибіркове усне опитування

12.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ № 12:

- 1. Суть і функції фінансів. Фінансова система суспільства і її структура.*
- 2. Державний і місцевий бюджет. Проблема дефіциту державного бюджету та шляхи її розв'язання.*
- 3. Податкова система та її структура. Принципи і методи оподаткування.*
- 4. Особливості податкової системи України*

ПЛАН ПЗ №13. Тема 13. Державне регулювання ринкової економіки.

- 13.1 Обговорення питань по темі: необхідність і зміст державного втручання в економіку, основні форми економічної діяльності держави, моделі державного регулювання економіки.
- 13.2 вибіркоче усне опитування
- 13.3 виконання практичних завдань
- 13.4 підсумкова контрольна робота з 4 модуля (тести MOODLE)

Питання для опитування ПЗ № 13:

- 1. Необхідність і зміст державного втручання в економіку.*
- 2. Основні форми економічної діяльності держави.*
- 3. Моделі державного регулювання економіки.*

Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство

ПЛАН ПЗ №14. Тема 14. Світове господарство і система міжнародних економічних відносин

- 14.1.Обговорення питань по темі: світове господарство та об'єктивні передумови його виникнення, структура сучасного світового господарства, основні форми міжнародного співробітництва, їх взаємозв'язок, нерівномірність економічного розвитку країн світу. основні центри економічного суперництва.
- 14.2 вибіркоче усне опитування
- 14.3 виконання практичних завдань

Питання для опитування ПЗ № 14:

- 1. Світове господарство та об'єктивні передумови його виникнення. Структура сучасного світового господарства.*
- 2. Основні форми міжнародного співробітництва, їх взаємозв'язок.*
- 3. Нерівномірність економічного розвитку країн світу. Основні центри економічного суперництва.*

ПЛАН ПЗ №15. Тема 15. Міжнародна економічна інтеграція та її розвиток в сучасних умовах Економічні аспекти глобальних проблем. /2 год./

15.1 Обговорення питань по темі: сутність міжнародної економічної інтеграції та її ступені, сучасні інтеграційні угруповання в світі та особливості їх діяльності, проблема інтеграції України у світове господарство, глобальні проблеми сучасності, та шляхи їх розв'язання.

15.2 вибіркоче усне опитування

15.3 виконання практичних завдань

15.4 підсумкова контрольна робота з 5 модуля (тести MOODLE)

Питання для опитування ПЗ № 15:

1. Сутність міжнародної економічної інтеграції та її ступені.

2. Сучасні інтеграційні угруповання в світі та особливості їх діяльності.

3. Проблема інтеграції України у світове господарство.

4. Глобальні проблеми сучасності, та шляхи їх розв'язання.

7.4. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва змістового модуля/тема	Обсяг, год.	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку суспільства	2	х
1. Предмет і метод економічної теорії	0,25	
2. Суспільне виробництво, його фактори і результати. Відтворення.	0,25	
3. Власність і її форми.	0,5	
4. Товарне виробництво.	0,5	
5. Гроші та їх функції. Грошовий обіг	0,5	
Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки	4	опитування тестування індивідуальні завдання* доповіді презентації
1. Ринок і механізм його функціонування. Конкуренція та монополія в ринковій економіці.	2	
2. Ринкова інфраструктура	2	
Змістовий модуль 3. Підприємство в системі ринкових відносин	4	
1. Економічні основи функціонування підприємства. Підприємництво	1	
2. Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі.	2	
3. Трудові відносини і заробітна плата. Доходи населення.	1	
Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення та механізм його функціонування	4	
1. Суспільне відтворення та його циклічність.	2	
2. Фінансова система суспільства. Державний бюджет.	1	
3. Державне регулювання ринкової економіки	1	
Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство	4	
Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин.	2	
Міжнародна економічна інтеграція та її розвиток в сучасних умовах. Економічні аспекти глобальних проблем	2	
Разом	18	

* див. Перелік видів індивідуальних робіт

Перелік видів індивідуальних робіт:

- 1) Підготовка тез та участь у науковій конференції.
- 2) Підготовка і опублікування наукових статей.
- 3) Підготовка доповідей, презентацій на теми, що вивчаються самостійно.
- 4) Підготовка власного, творчого завдання по темі.
- 5) Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо.
- 6) Участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення).

7.5 Теми та форми контролю і перевірки знань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Окремі питання тем, які виносяться для самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота здобувача вищої освіти є однією з форм організації освітнього процесу, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять за розкладом. Самостійна робота здобувача вищої освіти в обсязі 54 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, підготовки доповідей, тестових завдань у системі Moodle а також підготовки до практичних занять, опрацювання додаткового матеріалу в межах дисципліни тощо.

Назва змістового модуля/тема	Обсяг, год.	Завдання
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічного розвитку суспільства	18	Підготовка повідомлень Виконання ДЗ Тести у MOODLE
1. Предмет і метод економічної теорії	1	
2. Суспільне виробництво, його фактори і результати. Відтворення.	2	
3. Власність і її форми.	2	
4. Товарне виробництво.	4	
5. Гроші та їх функції. Грошовий обіг	4	
Змістовий модуль 2. Ринок як підсистема ринкової економіки	16	
1. Ринок і механізм його функціонування. Конкуренція та монополія в ринковій економіці.	8	
2. Ринкова інфраструктура	8	
Змістовий модуль 3. Підприємство в системі ринкових відносин	20	
1. Економічні основи функціонування підприємства. Підприємництво	6	
2. Аграрні відносини. Основи підприємництва в аграрному секторі.	8	
3. Трудові відносини і заробітна плата. Доходи населення.	6	

Назва змістового модуля/тема	Обсяг, год.	Завдання
Змістовий модуль 4. Суспільне відтворення та механізм його функціонування	20	Підготовка повідомлень Виконання ДЗ Тести у MOODLE
1. Суспільне відтворення та його циклічність.	8	
2. Фінансова система суспільства. Державний бюджет.	6	
3. Державне регулювання ринкової економіки	6	
Змістовий модуль 5. Сучасне світове господарство	16	
Світове господарство. Система міжнародних економічних відносин.	8	
Міжнародна економічна інтеграція та її розвиток в сучасних умовах. Економічні аспекти глобальних проблем	8	
Разом	54	

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Питання для поточного контролю

1. Трактовка предмета економічної теорії різними економічними школами.
2. Виникнення та основні етапи розвитку економічної теорії.
3. Значення економічної теорії для сучасних соціально – економічних перетворень в Україні.
4. Діалектика взаємозв'язку потреб та виробництва.
5. Проблеми ресурсозабезпечення і ресурсозбереження в Україні.
6. Динаміка сукупного суспільного продукту в економіці України.
7. Ефективність виробництва в економіці України
8. Критерії класифікації економічних систем.
9. Розвиток відносин власності капіталістичної економічної системи.
10. Економічні інтереси, їх система і характерні риси.
11. Роздержавлення та приватизація, їх форми та методи.
12. Основні напрямки реформування відносин власності в АПК України.
13. Державна власність в країнах з розвинутою економікою.
14. Виникнення і діалектика товарного виробництва
15. Аналіз теорій вартості товару.
16. Характеристика двоїстого характеру праці, втіленої в товарі.
17. Природа сучасних грошей.
18. Теорія інфляції та її еволюція.
19. Грошові потоки та їх вплив на грошову масу.

20. Грошова маса, неплатежі та інфляція.
21. Соціально орієнтований ринок та його характерні риси.
22. Закономірності становлення ринкової економіки.
23. Проблема переходу України до ринкової економіки.
24. Приховане безробіття в економіці України.
25. Виникнення і формування маркетингу як науки.
26. Роль маркетингу в економічному зростанні.
27. Конкурентоспроможність української продукції.
28. Природна монополія і її зміст.
29. Економічний закон конкуренції.
30. Монополізм в економіці України.
31. Особливості функціонування аграрних бірж.
32. НБУ та особливості його діяльності.
33. Проблема формування акціонерних товариств в Україні.
34. Бізнес у розвинутих країнах світу.
35. Особливості розвитку менеджменту на підприємствах України.
36. Фермерська господарства та перспективи їх діяльності.
37. Мінімальна заробітна плата та її критерії.
38. Особливості формування доходів державного бюджету України.
39. Взаємозв'язок між рівнем податків і доходами бюджету.
40. Проблема збалансованого розвитку народного господарства України
41. Теорія «довгих хвиль» в економіці М.Д. Кондратьєва.
42. Особливості державного регулювання економіки України на сучасному етапі.
43. Особливості вивозу капіталу в сучасних умовах.
44. Світове господарство як зростаюча суперечлива цілісність
45. Міжнародний валютний фонд і його вплив на економічний розвиток країнах світу.
46. Створення єдиного європейського економічного простору.
47. Особливості вирішення екологічної проблеми в Україні.
48. Міжнародні економічні відносини і принципи їх організації.

Питання до підсумкового контролю (екзамен)

1. Аграрна політика України на сучасному етапі.
2. Агропромислова інтеграція.
3. Агропромисловий комплекс, його структура і функції.
4. Види банків і їх діяльність.
5. Банківська система України.

6. Виникнення і сутність грошей
7. Виникнення товарного виробництва
8. Витрати виробництва та їх види.
9. Собівартість продукції і шляхи її зниження.
10. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх розв'язання.
11. Державний бюджет і джерела його формування.
12. Податкова система і її структура.
13. Доходи населення в ринковій економіці.
14. Еволюція відносин власності. Функції власності.
15. Економічне зростання: сутність, типи і фактори.
16. Економічний зміст власності.
17. Типи, види й форми власності
18. Економічні функції держави
19. Закон вартості та його функції
20. Закони попиту і пропозиції.
21. Інфляція, її причини та соціально-економічні наслідки
22. Конкуренція, її форми і методи.
23. Методи державного регулювання економіки
24. Методи пізнання економічних явищ і процесів.
25. Монополізм і його негативні наслідки.
26. Антимонопольна політика держави.
27. Об'єктивні основи державного регулювання економіки
28. Основні етапи розвитку світового господарства.
29. Основні передумови та прояви економічної глобалізації
30. Підприємництво, його сутність та умови існування.
31. Види підприємництва.
32. Підприємство як первинна ланка економіки.
33. Види та організаційні форми підприємств.
34. Поняття, суть і функції ринкової інфраструктури
35. Предмет економічної теорії та її функції.
36. Прибуток і його функції. Норма і маса прибутку.
37. Проблема дефіциту державного бюджету і шляхи її розв'язання.
38. Проблема інтеграції України у світове господарство.
39. Результати суспільного виробництва.
40. Рентні відносини. Земельна рента та її види. Ціна землі.
41. Робоча сила як товар. Ринок праці
42. Світове господарство як закономірний результат економічного розвитку
43. Система міжнародних економічних зв'язків

44. Становлення відносин власності в Україні
45. Суб'єкти і об'єкти державного регулювання економіки
46. Сукупний суспільний продукт та його форми.
47. Суспільне виробництво: основні фактори та його структура.
48. Сутність аграрних відносин. Форми власності на землю та форми господарювання в сільськогосподарському виробництві.
49. Сутність капіталу, його кругообіг і оборот.
50. Сутність міжнародної економічної інтеграції та її ступені. Сучасні інтеграційні угруповання в світі.
51. Сутність процесу суспільного відтворення. Відтворення елементів економічної системи.
52. Сутність ринку, його структура і функції.
53. Сутність фінансів і їх функції. Фінансова система суспільства.
54. Тіньовий сектор в економічному відтворенні.
55. Товар і його властивості
56. Товарна біржа, її суть та види
57. Фондова біржа. Біржа праці та її функції
58. Функції грошей. Грошовий обіг.
59. Циклічність економічного розвитку. Основні характеристики циклів.
60. Цілі державного регулювання економіки.

8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Рейтингова оцінка знань з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка знань відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його обсягом, рівнем самостійності освоєння тощо.

Поточний контроль здійснюється шляхом проведення опитування, захисту повідомлень, презентацій. На практичних заняттях практикується експрес-опитування, виступи здобувачів вищої освіти зі складних питань, дискусії, колоквиуми тощо.

Рейтингова оцінка знань забезпечує:

- мотивацію здобувачів вищої освіти до систематичної роботи впродовж семестру;

- підвищенням ролі самостійної роботи та ролі індивідуального навчання;

- розширення можливостей для розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення; підвищення ефективності роботи викладача.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- активна участь під час опитування, диспуту, бесіди тощо;

- оцінювання поточного рівня знань через Moodle;

- результативна участь у роботі наукового гуртка;

- публікація наукових робіт.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага приділяється дотриманню правил наукової етики та академічної доброчесності. При оцінюванні результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти увага приділяється ступеню засвоєнню знань використання умінь та навичок.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ п/п	Форма контролю	Контроль протягом семестру	Максимальна / мінімальна кількість балів
1.	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	15	2/0,5
2.	Робота в Moodle	15	2/0,5
3.	Публікація наукових робіт	1	5/0
4.	Підготовка доповіді, презентації на одну із тем дисципліни	2	4/2
5	Підготовка власного, творчого завдання по темі.	2	6/3
6.	Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо.	2	4/2
7.	Участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення).	1	7/7
	Усього (балів)	x	100/36

За всі види робіт упродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 100 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході. Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2632>.

Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teor/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання заліку.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий контроль знань у письмовій формі, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 36 і більше балів.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ зм/м	Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
			min	max	min	max
Змістовий модуль 1.						
1	Робота в аудиторії (опитування, диспут, бесіда тощо)	5	0,5	2	2,5	10
	Робота в Moodle	5	0,5	2	2,5	10
	Підготовка доповіді, презентації на одну із тем дисципліни	1	2	4	2	4
	Підготовка власного, творчого завдання по темі.	1	3	6	3	6
Разом по змістовому модулю 1		x	x	x	10	30
Змістовий модуль 2.						
2	Робота в аудиторії (опитування, диспут, бесіда тощо)	2	0,5	2	1	4
	Робота в Moodle	2	0,5	2	1	4
	Публікація наукових робіт	1	0	5	0	5
	Підготовка доповіді, презентації на одну із тем дисципліни	1	2	4	2	4
Разом по змістовому модулю 2		x	x	x	4	17
Змістовий модуль 3.						
3	Робота в аудиторії (опитування, диспут, бесіда тощо)	3	0,5	2	1,5	6
	Робота в Moodle	3	0,5	2	1,5	6
	Участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення)	1	7	7	7	7
	Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо	1	2	4	2	4
Разом по змістовому модулю 3		x	x	x	12	23
Змістовий модуль 4.						
4	Робота в аудиторії (опитування, диспут, бесіда тощо)	3	0,5	2	1,5	6
	Робота в Moodle	3	0,5	2	1,5	6
	Підготовка власного, творчого завдання по темі	1	3	6	3	6
Разом по змістовому модулю 4		x	x	x	6	18
Змістовий модуль 5.						
5	Робота в аудиторії (опитування, диспут, бесіда тощо)	2	0,5	2	1	4
	Робота в Moodle	2	0,5	3	1	4
	Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо	1	2	4	2	4
Разом по змістовому модулю 5		x	x	x	4	12
Залік		x	x	x	0	40
Разом по курсу дисципліни		x	x	x	36	100

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання
– залік**

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	зараховано
75 – 81	C	зараховано
64 – 74	D	зараховано
60 – 63	E	зараховано
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	X	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів, дебатів або художніх фільмів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Устаткування кабінетів Інженерно-енергетичного факультету МНАУ: Екран, Інтерфейс USB, Wi-Fi, ноутбук, учнівські столи та стільці, стіл та стілець викладача, дошка для крейди темно-зеленого кольору, розетки живлення 220в.

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з теми дисципліни. Платформа MOODLE. Навчальні фільми. Презентації у режимі Power Point. Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

10.1. Основна література

1. Башнянин Г.І. Політична економія : навч. посіб. / ред. Г.І. Башнянин, Є.С. Шевчук. 4-те вид., переробл. і виправлене. Львів : Магнолія, 2017. 280 с.
2. Біліченко О.С. Економічна теорія: методичні матеріали для семінарських занять здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр. Миколаїв : МНАУ, 2020. 59 с.
3. Бондар І.С. Формування державної політики в сфері інноваційної діяльності : навч. посіб. / І.С. Бондар, В.Г. Горник, Ю.І. Горбань. Київ: Ліра-К, 2016. 280 с.
4. Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Краус Н.М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін : монографія. К. : ЦУЛ, 2016. 596 с.
6. Лесік І.М. Основи економічної теорії : метод. реком. для виконання самостійної роботи здобувачами вищої освіти ступеня бакалавр. Миколаїв : МНАУ, 2017. 68 с.
7. Несененко П. П. Історія економічних учень : навч. посіб. / П. П. Несененко, О.А. Артеменко. Одеса : ОНЕУ : ФОП Гуляєва В. М., 2017. 448 с.
8. Пармаклі Д.М. Історія економічних вчень : навч. посіб. / Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська. Одеса, 2018. 113 с.
9. Сало І.В. Становлення економіки України. (Від Київської Русі до 1917 року) : монографія / І.В. Сало. Суми : Університетська книга, 2016. 300 с.
10. Уразов А. У. Основи економічної теорії. / А. У. Уразов., І. В. Вікарчук . К. : Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.
11. Якобчук В.П. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / В.П. Якобчук, Ю.В. Богоявленська, С.В. Тищенко. К. : Центр учбової літератури, 2016. 476 с.

10.2. Допоміжна література

1. Assessment of management efficiency and infrastructure development of Ukraine / I. Lesik etc. // Management Science Letters. 2020. 10(13). 3071-3080.
2. Lesik I. The basic contradiction as for cultivation and use of GMOs / I. Lesik // Актуальні проблеми економіки. 2017. 1(187). Р. 83-88. 3.
2. Lesik Iryna. The problem of online dependence of youth. Changing paradigm in Economics and Management System. Volume II. Kherson : Publishing house OLDIPLUS, 2020. С. 140-147. 4. Dovgal O. V., Kravchenko M. V.,

Demchuk N. I., Odnoshevnaya O. A., Novikov O.Y., Andrusiv U. Y., Lesik I. M., Popadynets I. R. (2017). Methods of competitiveness assessment of agricultural enterprise in eastern Europe. *Regional Science Inquiry*, Vol. IX, (2), 231–241.

3. Padalka, A.M., Gribincea, A., Lesik, I.M., Semenda, O.V., & Barabash, O.O. (2021). Consumer protection when purchasing goods on the Internet. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 28(2), 189-197.

4. Лесік І.М., Нахайчик Є.Є. Діджиталізація як складова цифрової економіки. // Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.]: матеріали XV міжнародної науково практичної інтернет-конференції (м. Київ, 29 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 62-69.

4. Лесік І. М. Вплив латифундистів на соціально-економічний розвиток // Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 11-12 квітня 2019 р., Івано-Франківськ. С. 58-60. 44

5. Лесік І. М. Вплив світової економіки на конкурентоспроможність України // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні та євроінтеграційні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 листопада 2018 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2018. С. 77-80.

6. Лесік І. М. Оцінка рівня розвитку транспортної інфраструктури України. *Modern Economics*. 2020. № 23(2020). С. 95-101. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-15).

7. Лесік І. М. Соціально-економічні небезпеки безробіття для інфраструктури аграрного ринку України. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 127-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-20).

8. Лесік І. М. Старіння населення: соціально-економічні наслідки / І. М. Лесік, Д. Д. Золотухіна // Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, (м. Одеса, 9-10 листопада 2018 року). Херсон : Молодий вчений, 2018. С. 97-100.

9. Лесік І. М. Тенденції та перспективи розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації / Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8- 9 листопада 2018 р. / Харк. нац. аграр. ун-т. – Харків : ХНАУ, 2018. Вип. 1. С. 393-396.

10. Лесік І. М., Галкін В. В. Інноваційна діяльність в системі вищої освіти // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-20 листопада 2020 р., м. Миколаїв 19-20 листопада 2020 року. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 62-64.

11. Лесік І., Каратеєва О. Особливості формування та розвитку фінансової інфраструктури // Social and economic aspects of sustainable development of regions : monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. Т. 2. С. 116–123.

12. Лесік І.М., Нахайчик Є.Є., Магар Д.Є. Кібербезпека як основа цифрового суспільства // Fundamental and applied research in the modern world. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2021. Pp. 452-459.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Scott J. A Dictionary of Sociology [Електронний ресурс] / John Scott // University of Oxford. 2015. URL : <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199683581.001.0001/acref-9780199683581>.

10.4 Законодавчо-нормативні акти

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про оплату праці. URL: : [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80).

3. Кодекс законів про працю України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

5. Кримінальний кодекс України URL: : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

6. Податковий кодекс України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Цивільний кодекс України URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Робоча програма розроблена:
канд. екон. наук, доцентом
кафедри економічної теорії і суспільних наук

А.І. Зінченко